

Geschiedenis Dorpskerk Rheden

Men kan aan de kerk drie delen onderscheiden: koor, schip en toren. Hiervan is de toren het oudste. Als tijdvak waarin de toren is gebouwd noemt men de twaalfde eeuw. Dan volgt het koor. Dat dateert uit de veertiende eeuw. Het huidige schip is gebouwd rond de eeuwwisseling van de 15e op de 16 e eeuw. In een steunbeer tegen de zuidmuur zit een steen waarop, maar nu onleesbaar, wordt vermeld:

*"Doe men schrif 15 hondert en vijf,
doe wordt deze Kerke herbouwd ter
Ere Gods en zijne Drievuldigheid".*

De toren is gebouwd in Romaanse stijl en is in zijn uitvoering hiervan een fraai voorbeeld. Zij is geheel uit tufsteen opgetrokken. Aan de buitenzijde is de toren verdeeld in vier geledingen. Deze geledingen springen telkens iets terug, zodat de muurdikte, die beneden 1,50 m bedraagt, naar boven afgenomen is tot 0,80 m. De toren wordt bekroond door een vierzijdige houten spits, die met leien is bedekt en een hoogte heeft van 8,40 m.

Koor en schip zijn in hun uitvoering gothisch. Hoewel de ramen in het koor en schip in grootte verschillen zijn ze toch representanten van de gothische stijl. Dit geldt ook voor de gewelven. In het koor zijn dit kruisribgewelven, in het schip netgewelven.

Het interieur heeft in de loop der tijden nogal eens een verandering ondergaan. In het koor stond voor de Reformatie de altaartafel, Gedeelten hiervan zijn na de reformatie als grafzerk gebruikt. Ook het sacramentsnisje uit die tijd is nog te zien. De preekstoel staat nu (2002) op zijn oude vertrouwde plaats, waar hij een paar eeuwen geleden ook gestaan heeft.

Met de komst van het orgel in 1816 moest het interieur drastisch gewijzigd worden. Toen zijn de muurschilderingen, die zich tegen de torenmuur bevinden en nu voor een klein deel zichtbaar zijn, ondergewit; de muur is doorbroken om ruimte te krijgen voor de windvoorziening van het orgel. Alles wijst erop dat in dezelfde tijd het gewelf in de toren ook is verwijderd en daarna een nieuwe orgelvloer is aangebracht. Het lijkt waarschijnlijk dat de preekstoel toen tegen de orgelgalerij is geplaatst en dat achter in het koor de afgesloten ruimte, het catechiseerlokaal is gebouwd en waar op de zoldering daarvan een galerij voor de kerkbezoekers werd gemaakt.

In 1904 wordt het koor met schip gerestaureerd. De afgesloten ruimte met de galerij verdwijnt en er komen banken voor in de plaats. Deze opstelling heeft geduurd tot 1972 toen men nagenoeg alle banken in koor en schip heeft verwijderd en er stoelen voor in de plaats heeft gezet.

Bij de restauratie van 1904 zijn er twee aanbouwsels gerealiseerd: de noordingang kreeg een nieuw portaal dat onderkelderd werd. Deze kelder werd gebruikt voor de brandstof. De zuidingang kreeg ook een portaal dat nu dienst doet als "domineeskamertje" en dus niet meer als ingang gebruikt wordt. Dit portaal werd uitgevoerd in tufsteen.

De restauratie van 1904 werd uitgevoerd door ir. Jos Th. J. Cuypers, zoon van de bekende dr. P.J. Cuypers.

Enkele jaren geleden is de kerk opnieuw aan de buitenkant gerestaureerd.

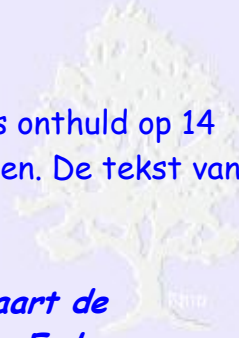

Ook de ramen hebben een grondige opknappbeurt gehad.

De drie glas-in-lood ramen achter in het koor

Voor de restauratie van 1904 waren diverse ramen in het koor dichtgemetseld. Deze heeft men toen weer teruggebracht in de oude toestand en voorzien van glas zoals dat nu in de overige ramen aanwezig is.

De restauratie werd van kerkelijke zijde geleid door de president-kerkvoogd Carl Marie baron Brantsen van Wielbergen. Hij was de grote animator van deze restauratie en heeft zelfs aan de gemeente voorgesteld om de toren die aan de burgerlijke gemeente toebehoort, over te nemen en deze tegelijk met de kerk mee te laten restaureren. De burgerlijke overheid wilde daarvan niets weten en het heeft tot 1930 geduurd voordat zij de tot de restauratie van de toren kon overgaan. Baron Brantsen is overleden op 14 januari 1909 te Rheden.

Zijn weduwe, douarière Jacqueline Sophie gravin van Limburg Stirum, heeft toen de gedachte verwezenlijkt om een raam te schenken dat de herinnering levendig

moest houden aan haar man. Het raam, dat werd geschonken, is onthuld op 14 januari 1914. Dit raam is het oudste van de drie glas-in-lood ramen. De tekst van het raam luidt:

"Hoe Jezus de scharen twee schone parabelen verklaart de eene van de Maagden ende de ander van de Knechten Ende hoe het uysterste oordeel in zijn werk gaan. Mthu".

Verder is nog te lezen:

"Sijn Heere segde. t.hem. Welaan goede ende getrouwe knecht wart gij over weijnig goets getrouw hebt geweest zo zal ik u over veel stell gaat binnen in e blijdschap U es Heern".

